Universitat de les Illes Balears

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

La composició dins l'aula de música a l'educació primària.

Irene Díaz Martínez

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2014-15

DNI de l'alumna: 43219227-L

Treball tutelat per Arnau Reynés Florit
Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques.

L'autor autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

Paraules clau del treball:
Composició,improvisació, creativitat

RESUM

Aquest treball pretén analitzar en quina situació es troba la composició dins l'aula de música a través d'un petita proposta de creació per infants de primària. Aprofundirem en el concepte de composició musical així com en tots els elements que la conformen i conceptes que estan directament relacionats com la creativitat i la improvisació. A més farem un breu repàs pels moments històrics que han marcat una diferència en el món de la docència musical i intentarem analitzar com es du a terme aquest procés creatiu.

PARAULES CLAU

Educació musica, composició, improvisació, creativitat, educació primària.

ABSTRACT

This assignment expects to analyze in which situation the composition is inside the music's classroom through a humble proposal for primary's students. We will go into detail not only in the concept of musical composition but also in each and every component that define it as well as concepts that are directly related like creativity and improvisation. Furthermore, we will do a brief review of some of the grand historic moments that have marked a significant difference in the world of musical teaching and we will try to analyze how this creative process is accomplished.

KEYWORDS

Music education, composition, improvisation, creativity, primary education.

ÍNDEX

1. Introducció 1

2. Objectius 2

3. Justificació. 3

4. Marc teòric

4.1 La música com art 5

4.2 Descripció de la composició. 7

4.3 El procés de composar. 8

4.4 Les diferents etapes de composició en els infants. 9

4.5 Història de la composició dins l'aula. 11

4.6 La creativitat i la composició. 13

4.7 La improvisació i la composició. 14

4.8 La composició dins el currículum 15

4.9 Les TIC en el procés de composició 17

5. Metodologia. 24

6. Anàlisi. 30

7. Conclusions. 42

8. Referències bibliogràfiques 45

9. Disposicions legals 46

10. Annexos

1. INTRODUCCIÓ

L'objecte d'estudi d'aquest treball és el tractament de la composició musical als centres de primària. La composició forma part de les manifestacions artístiques més importants en el món que ens envolta. Totes les cançons que escoltem cada dia, independentment de l'estil musical, han estat composades per una o varies persones amb la intenció de comunicar algun tipus d'informació a la resta de persones.

Malgrat aquesta importància, a les aules de música dels centres de l'Estat Espanyol, la composició musical ocupa un lloc insignificant, inclús nul, en comparació d'altres països com Anglaterra, Australia o els Estats Units, que tenen la creació musical ben establerta en els seus sistemes educatius. Aquesta situació té unes conseqüències negatives en el procés d'aprenentatge musical dels infants i en el desenvolupament del procés creatiu, per tant es necessari plantejar-se un canvi per a que els infants siguin els protagonistes del seu l'aprenentatge.

En primer lloc hem de situar aquest treball a dins el marc teòric. Per començar, farem un breu repàs dels conceptes més generals fins als més concrets, creant així un recorregut per poder aprofundir en el món de la composició, com es treballa a dins l'aula de música i quin paper representa a dins el currículum de les Illes Balears.

En segon lloc, desenvoluparem el treball d'investigació que es va posar en pràctica amb alumnes de segon i tercer cicle per obtenir informació directa dels coneixements previs i les aptituds del infants respecte la composició. A més proposem un recull d'activitats que es podrien aplicar a dins l'aula per treballar la creació musical d'una forma lúdica i dinàmica.

Finalment, proposarem una sèrie de conclusions creades a partir de l'anàlisi del treball d'investigació realitzat en el centre.

2. OBJECTIUS

Els continguts que desenvolupem en aquest treball pretenen aconseguir els següents objectius:

Objectiu principal

- Analitzar el tractament de la composició musical dins una aula de música.

Objectius específics

- Proposar diferents recursos i activitats per treballar la composició musical dins l'educació primària.
- Analitzar les lleis educatives i conèixer en quin lloc es troba situada la composició musical.
- Obtenir informació directa a través dels alumnes per poder examinar el nivell de coneixement o desconeixement del tema.
- Posar en pràctica l'acte de composar en una aula real.
- Observar les estratègies creatives a l'hora de realitzar una composició en grup.
- Reflexionar sobre el treball que s'ha posat en pràctica.

3. JUSTIFICACIÓ

La música és una part fonamental de la cultura gràcies a que enriqueix els coneixements i actua com a mitjà de comunicació. L'escola és el punt de partida, la que s'encarrega de transmetre aquests valors culturals juntament amb la família i la societat, per tant la música ha de tenir un paper important dins d'aquesta formació. No obstant aquesta idea no es posa en pràctica a l'escola i cada vegada es produeixen més passes cap a enrere. En els últims anys aquesta assignatura no s'ha tractat ni avaluat de forma individual, sinó que es troba inclosa juntament amb la plàstica en el currículum d'educació artística, la qual cosa la situa en un segon plànol.

La poca importància de la qual disposa la música provoca que es prioritzi per uns continguts i habilitats, que han de ser desenvolupades i adquirides pels infants, deixant de banda altres aspectes igual d'importants com és el cas de la creació musical. El tractament de la composició i la improvisació és mínima dins el currículum i per tant a dins les aules també, situació que provoca un total desconeixement del tema per part dels nens i unes conseqüències negatives a llarg termini.

El treball té l'objectiu d'analitzar aquesta situació dins una aula per comprovar si es compleix tot l'exposat anteriorment. Per poder realitzar aquesta posada en pràctica, primer hem consultat diferents llibres i articles per obtenir una idea clara i completa sobre la composició, quines característiques presenta, la seva evolució al llarg del temps, la seva relació amb la creativitat i la improvisació, i quin tractament disposa a les diferent lleis vigents. El procés de recopilació de dades i coneixements ha estat essencial per al desenvolupament del treball, ja que molts de conceptes els desconeixia i han permès que aprofundís en el tema.

Encara que aquest treball està centrar en la composició a dins l'aula, també fem referència a la creativitat, ja que és una capacitat molt valuosa que troba en la composició una oportunitat per desenvolupar-se.

La proposta pràctica s'ha centrat en la composició musical amb alumnes de 4t i 5è. L'objectiu principal va ser que els nins componguessin de forma lliure i així poder extreure

conclusions per realitzar el treball. Es van elegir aquest dos cursos perquè es troben en la meitat i al final de l'etapa primària i per tant ens donen una visió més àmplia de tot el treball realitzat en anys anteriors.

La idea de dedicar aquestes pàgines a la composició, sorgeix per una banda com una inquietud personal. La música sempre ha format part del meu dia a dia i ho segueix fent, des de petita he vist que la música és un mitja per comunicar-se fins al punt de compondre les meves pròpies cançons. Aquest fet va provocar una curiositat per saber la causa de no haver treballat aquesta part musical des de petita i la raó de què actualment segueix sense desenvolupar-se.

D'una altra banda, sorgeix de la necessitat de tenir uns coneixements bàsisc sobre el tema, conèixer les meves febleses i poder formar-me per cobrir-les. La contínua formació dels mestres és essencial per poder educar als infants tenint en compte els canvis que van sorgint al seu voltant. Les noves generacions hem de ser capaços de canviar l'actual sistema educatiu i la visió sobre l'educació artística, però fer-ho possible necessitem tenir una bona formació i idees innovadores.

Segons els resultats que s'obtinguin podrem determinar en quina situació es troba la composició a les aules de música i proposar una sèrie d'activitats que ajudin a millorar aquesta situació.

4. MARC TEÒRIC

4.1 La música com art.

La paraula música té el seu origen en el llatí de la paraula "musica" que a la vegada es derivada de la paraula grega "mousike", que fa referència a l'educació de l'ànima, aquesta era col·locada baix les muses encarregades de protegir l'art i les ciències.

La definició de música és bastant complexa i anat evolucionant al llarg dels anys. Actualment una de les definicions més emprades és que la música és una art que consisteix en organitzar de forma lògica una combinació dels sons i dels silencis. En aquesta combinació han d'estar presents els principis de la melodia, el ritme i l'harmonia.

Les persones ens podem relacionar amb aquest art de diferents formes, com bé explica Swanwick (1991)

> " Podem relacionar-nos amb l'art d' aquestes tres formes: com creadors (compositors, improvisadors, pintors, coreògrafs, poetes); com intèrprets (músic instrumentista, actor, ballarí, declamador de poesia); i com participants"

La música, com els altres arts, ha estat creada per l'esser humà amb una finalitat comunicativa i estètica. Això la converteix en un llenguatge més, que ens ajuda a comunicar-nos els uns amb els altres per expressar i compartir sentiments, emocions... o simplement per generar alguna sensació a l'oient. Tots els actes comunicatius tenen un llenguatge propi adaptat als usuaris, que necessiten ser apresos per que la comunicació sigui completa. La música com a mitjà de comunicació també disposa del seu llenguatge específic però ha disposar dels mateixos elements: emissor, receptor, codi i missatge. L'emissor és la persona que crea la música (el missatge) i/o l'interpreta i el receptor escolta aquesta música gràcies al codi.

Tota aquesta música està present en el dia a dia dels infants, pràcticament des de que es troben dins la panxa de la mare. Els primers anys de vida són essencials en el desenvolupament musical, ja que condicionaran les futures capacitats de l'infant. Aquest desenvolupament musical s'aconsegueix a través d'unes habilitats que són l'escolta, la imitació, la reproducció i culmina amb la creació.

L’escolta és la primera habilitat que es desenvolupa gràcies a l’oïda i s’ha de diferenciar del sentir. Escoltar és un acte voluntari mentre que sentir és la percepció dels sons. Els infants al començar a escoltar desenvolupen l’oïda musical i saben diferenciar els renous dels sons.

La imitació resulta de la repetició de sons però sense saber el que s’ha fet. L’infant escolta son que li pareixen curiosos i els imita per pura diversió.

La reproducció té relació amb la imitació però amb la diferencia del reconeixement. En aquesta etapa l’infant ja es conscient dels sons que va repetint i de les cançons que canta.

La creació l’anirem desenvolupant durant tot aquest treball.

L’adquisició d’aquestes habilitats es produeix en les següents etapes:

- Des de el moment que neix fins al primer anys de vida es desenvolupa l’oïda. Els nadons saben diferenciar els sons de la veu fins al punt de reconèixer el de la seva mare, reconeix cançons encara que no les entengui, tot gràcies a l’escolta.

- Del primer anys fins als 3 anys, l’infant sap imitar els diferents sons que li resulten familiars com els sons dels animals. A més comença a reproduir fragments de cançons que sol escoltar a l’escola o a casa.

- A l’etapa compresa entre els 3 fins als 6 anys, els infants són capaços de reproduir cançons senceres. Aquesta etapa coincideix amb l’inici de l’educació infantil.

- Des de els 6 fins als 12 anys, al desenvolupar el seu propi gust musical i mostrar un interès més formal per els instruments, els nens inicien la creativitat musical a través de la composició. Aquesta etapa coincideix amb l’inici de l’educació infantil.

4.2 Descripció de la composició

Composar és l'acció i la conseqüència de col·locar cada cosa en el lloc que correspon. La composició és l'acte de reunir diferents coses, ajuntar-les i organitzar-les amb un ordre amb la finalitat d'aconseguir un resultat final.

El vocable composar té diferents significats depenent del àmbit en que es troba. Es pot referir a les matemàtiques, a les ciències socials, a la filosofia o a les arts, entre d'altres. Ens centrarem en l'àmbit artístic, ja que en aquest es troba inclosa la música i per tant la composició musical també.

La composició a dins el món de la música, és el procés en que una persona crea una cançó. Aquesta creació és una labor bastant complicada per tots els elements que la formen, com el so, el ritme, l'harmonia, les estructures, etc. Malgrat s'hagin de tenir en compte tots aquests aspectes per poder crear música, qualsevol persona es pot inventar una melodia sense tenir cap coneixement dels elements o només tenir coneixements bàsics d'alguns d'ells.

Al parlar de música com mitjà d'expressió com s'ha mencionat anteriorment, hem de tenir en compte totes les passes de l'acte comunicatiu. Normalment ens solem oblidar del més important, el de crear la informació per després poder comunicar-la. En l'educació musical l'única forma de poder comunicar els sentiments i les experiències personals és creant, composant música per a que els altres la puguin escoltar i sentir el que volem transmetre.

Actualment, es dóna molta importància a la figura del intèrpret, ja sigui a la radio, a la televisió o en les cançons que es troben gravades en un Cds. Però no ens adonem que totes aquestes peces que interpreta aquesta persona han estat creades per un compositor amb la finalitat de comunicar alguna idea o sentiment. Totes les cançons que cantem o escoltem han estat creades per algú i quasi mai ens aturem a pensar-ho.

4.3 El procés de composar

El procés de composar és difícil de descriure, ja que cada persona té unes estratègies diferents per crear música o qualsevol altre cosa. Però segons Delalande (1989) i segons la seva Pedagogia de la Creació Musical, es poden diferenciar tres etapes decisives en el moment creatiu dels infants que els condueixen des de la exploració fins a la creació final. Les tres etapes són les següents:

- L'exploració del objecte material és l'etapa més espontània en la que l'infant explora tots els objectes i les seves propietats, els recursos sonors en funció dels gestos i els sons únics.

- L'exploració de l'objecte sonor és molt semblant a l'anterior però en aquesta etapa l'infant s'oblida de l'objecte que ha realitzat el so, es centra en el so i les seves característiques fent que canviï l'enfocament i es desenvolupi la primera idea musical afavorint la invenció musical. A més, aquesta idea musical pot anar acompanyada de les experiències de l'infant fent que la música es converteixi en un mitjà de comunicació de totes les vivències i sentiments propis.

- La construcció elaborada, la darrera etapa, es centra en la creació musical. Delalande (1989) exposa cinc components que han d'anar assolint els infant a través de les creacions sonores. Aquests components són:

    - Aconseguir una abstracció temporal per crear una representació mental de l'obra per poder preveure el resultat.

    - Saber representar de forma abstracta els elements de la peça, canviant el so per una escriptura gràfica o verbal.

    - Emprar un poc la retòrica per preveure els efectes de la música en el públic i aconseguir mantenir-lo amb atenció.

    - Escoltar i valorar la polifonia

- Ser capaç d'organitzar les intervencions i respectar les normes

Glover (2004) també exposa que el procés de composar passa per les següents etapes:

- Inventar una idea per la música, el punt de partida, investigar sobre el que demana el context i la intenció musical.

- Passar per els processos d'exploració, esbós, desenvolupament, revisió i fixació a l'hora de composar.

- Assajar la part interpretativa de la música amb la finalitat de mostrar-la a un públic,

- Guardar la música gravant-la, escrivint-la o copiant-la.

- Mostrar la música davant un públic o fer que s'escolti d'altres formes.

- Reflexionar sobre el procés de composició, l'abans i el després. Avaluar el resultat final.

4.4 Les diferents etapes de composició en els infants

Per poder analitzar el tema de la composició a dins l'escola, es necessari aprofundir i conèixer com es va formant aquesta capacitat inventiva en les diferents etapes de desenvolupament del infants. Com diu Glover, (2004)

> "Els infants tenen la capacitat i inventiva per fer música i, de fet, la fan, independentment de que se'ls mostri o ensenyi com fer-ho." (pàg. 15)

El principi de tot el trobem quan l'infant que està dins la panxa de la mare ja comença a escoltar música. A partir d'aquest moment escoltarà tot tipus de sons i de renous que faran que la seva oïda es desperti i escolti amb atenció tot el que li rodeja.

Als 4 anys ja es comença a produir un canvi, que coincideix amb l'inici de l'escolarització. En aquesta etapa l'infant estableix una idea del que és una peça de música i la

sap diferenciar de l'experiència i del procés de crear-la. Des d'aquest moment els nens són capaços de produir música amb una identitat pròpia, que pot arribar a ser enregistrada o cantada per altres persones. Les cançons poden ser individuals o grupals, amb les mans, instruments o simplement amb la veu. Aquesta situació és pot denominar com una etapa de precomposició, que s'ha d'estimular amb l'entorn adequat i així tenir unes bases per el posterior desenvolupament. L'etapa sol finalitzar al 7 anys, el moment en que la capacitat de composició del nen es troba en una situació decisiva.

Com hem dit abans, el moment decisiu de la composició es produeix al voltant dels 7 anys, a on descobreixen que la música té una importància major, no és només crear una cançó i oblidar-se. En aquesta etapa realitzen composicions amb principis i finals perquè comencen a ser conscients de les peces estan estructurades i segueixen una organització, per aquesta raó i com a conseqüència, separen la composició de la improvisació tractant-les com dues estratègies de creació diferents. El fet de pensar que les seves composicions poden ser escoltades i criticades, fa que les treballin de forma més formal, es a dir, fan un esborrany, el corregeixen, fan canvis i per acabar la tocant per observar el resultat final i mostrar-la a altres persones.

Els infants de 8 anys, aproximadament, tenen una consciència crítica més desenvolupada, per tant a l'hora de reflexionar o opinar sobre una composició realitzada per ells mateixos són molt més objectius. El treball que s'ha de proposar a partir d'aquest moment és arribar a aconseguir que cada alumne trobi la seva pròpia ruta compositiva, es a dir, que elaborin els seus propis dissenys de composició basant-se en les seves experiències i en els seus gustos. Les rutes compositives es poden realitzar tant a nivell grupal com individual; a nivell grupal s'ajunten els nens que tenen interessos iguals o molt semblants per treballar amb un mateix objectiu, aportant idees i habilitats diferents; a nivell individual cada infants treballa amb les seves pròpies habilitats i experiències sense cap ajuda.

La darrera etapa que es desenvolupa en el moment que l'infant cursa l'educació primària, comença als 10 anys i finalitza als 14 anys, aproximadament. Durant aquests anys, els infants intenten que la música que volen crear sigui igual a la que s'imaginen: les notes, l'harmonia i els instruments. Per aconseguir això han d'aprendre que la música és temporal, es a dir, que s'ha de practicar per adquirir una bona tècnica. Durant aquesta etapa, també es

planteja el tema de l'estil musical. A mesura que van entrant en el món de l'adolescència s'adonen que l'estil musical no és el que fas sinó com ho fas.

4.5 Historia de la composició dins l'aula

La composició musical a l'escola té una llarga trajectòria a països com Anglaterra, Australia o Estats Units. A partir de la dècada dels seixanta es varen començar a interessar per activitats relacionades amb la composició, gràcies a Peter Maxwell Davies, un compositor que va descriure la seva experiència de la composició com a estratègia educativa. Més tard es varen sumar països com el Regne Unit a on varen sorgir diferents metodologies per introduir la composició a dins l'aula de música amb les publicacions de George Self (1967), Brian Dennis (1970), John Paynter y Peter Aston (1970) o Paynter (1972, 1982, 1992). Als Estats Units, al mateix temps, Ronald Thomas va desenvolupar el projecte "Manhattanville Music Curriculum Project", a on apostava per la creativitat i la composició com a part del currículum. Per últim a Canadà, Murrray Schafer distribuïa als mestres textos on s'indicaven activitats per treballar la composició.

A França es van produir també canvis relacionats amb les formes d'ensenyar fent música. Tots aquests canvis es van englobar en l'anomenada *Pedagogia del despertar*. Pierre Schaffer va ser l'impulsor de tot aquest moviment artístic, científic i intel·lectual. Els autors destacats durant aquest procés de canvi són Guy Reibel, François Delalande, Michel Chion, Claire Renard i Pierre Henry.

La nova pedagogia estava basada en tres principis: la música de sorolls, la música no són sempre ritmes i melodies, i ser músic no és necessariament saber de música. La música dels sorolls fa referència als exercicis de repetició i variació dels infants petits que formen el primer univers musical. La segona idea es refereix a una nova d'entendre la música, deixar de banda la formació especialitzada i centrar-se en l'escolta i la creació de sons. La darrera idea expressa la necessitat de animar a l'infant a crear que ajudarà a estimular la seva formació musical.

Malgrat la composició a dins l'aula ha anat a més a altres bandes del món i s'ha anat treballant a les classes de música, a Espanya encara no ens hem cuidat de desenvolupar aquesta part tant important a dins el procés d'aprenentatge de la música.

Com diu Giráldez (2005), en el món de la docència, tots estan segurs de que els infants han de desenvolupar la seva creativitat. Per això durant el primer cicle, els nins i nines dibuixen i escriuen diferents textos sense cap model, es a dir, fan les seves pròpies creacions. El problema és que a dins l'àmbit de la música no es produeix el mateix fet. Els mestres no animen als alumnes a realitzar cap tipus de creació musical, per la equivoca raó de que els infants no tenen els suficients coneixements musicals per poder arribar a inventar-se una cançó. Aquest fet provoca que es vagi perdent tot el potencial propi d'aquesta edat i que passat el temps no es pugui tornar a recuperar.

En relació a la metodologia o mètodes de creació que sorgeixen al segle XX són desenvolupades per grans músics com Justine B. Ward o Carl Orff.

Justine B. Ward va ser una pedagoga musical de New Jersey. El seu mètode té l'objectiu d'oferir als infants una formació focalitzada en el cant gregorià, la música clàssica i la música popular. Un dels seus principis metodològics es basa en l'activitat creadora, des del moment que l'infant coneix els sons, es pot desenvolupar l'expressió lliure per potenciar la imaginació. Els infants apliquen els coneixements apresos mitjançant jocs que estan compostos d'elements rítmics i melòdics. La següent passa és la improvisació i els usos de composició com la repetició, el contrast o la imitació.

Carl Orff, compositor de *Carmina Burana*, fou un dels iniciadors d'un dels mètodes d'educació musical més important del segle XX. Orff es basava en els ritmes del llenguatge, les paraules disposen d'elements rítmics, dinàmics i expressius. Una de les seves aportacions és el pensament creatiu a través de la composició i la improvisació. Els alumnes no s'han d'aprendre únicament un repertori per ser reproduït, sinó que han de crear models nous modificant aquest o composant de nous. A més afirma que la improvisació forma part de l'aprenentatge i ajuda a desenvolupar la música i la dansa.

4.6 La creativitat i la composició.

Durant el procés de la composició apareixen factors molt importants que determinen que el resultat sigui d'una manera o d'una altra. La creativitat és una de les més importants i a tenir en compte a l'hora de observar el resultat.

La creativitat sempre ha existit, és una de les habilitats més complexes de l'ésser humà. El concepte de creativitat depèn del context en què es trobi i per tant té diferents significats. Segons Guilford (1978),

> "La creativitat implica fugir de l'obvi, de lo segur i de lo previsible per produir alguna cosa que resulti nova. La creativitat en sentit limitat, es refereix a les aptituds que són característiques dels individus creadors, com la fluïdesa, la flexibilitat, l'originalitat i el pensament divergent"

Segons De la Torre (1978),

> "La creativitat és la decisió de fer alguna cosa valuosa per la satisfacció pròpia i benefici del altres"

Per poder tenir una visió més amplia sobre el que realment significa la creativitat s'ha de prestar atenció a les característiques que apareixen durant aquest procés creatiu. Segons Guilford (1978) i Trigo (1999) aquestes característiques són la fluïdesa, la flexibilitat, l'originalitat, l'elaboració, l'anàlisi, l'obertura mental, la comunicació, la sensibilitat per als problemes i la redefinició. L'originalitat és el concepte més relacionat amb la creativitat, ja que és la capacitat de crear sense copiar ni imitar, es a dir, idees innovadores . La comunicació com em explicat anteriorment, és l'objectiu de la composició, crear música per expressar idees o sentiments.

Al parlar de creativitat i música, es necessari fer referència a la teoria de les Intel·ligències Múltiples. Segons Gardner (1994) la intel·ligència no agrupa diferents capacitats sinó que existeixen un conjunt de intel·ligències distintes que són la lingüistica-verbal, la lògica matemàtica, l'espacial, la musical, la corporal cinestèsia, la intrapesonal, la interpersonal i la naturalista. La música és considerada una intel·ligència perquè els estudis varen demostrar que aquesta empra diferents zones del cervell i ajuda a desenvolupar la creativitat de les persones.

La intel·ligència musical és una de les primeres que es desenvolupa i es pot manifestar sense rebre cap instrucció. Garder, afirma les persones que des de petits han escoltat música amb molta freqüència poden participar en activitats musicals com la composició o aprendre a tocar un instrument. El tenir una intel·ligència musical fa que les capacitats per crear música es vegin augmentades i per tant la creativitat també es desenvolupi molt més.

L'art, és una disciplina que ofereix l'oportunitat d'experimentar i crear infinitat d'obres. En relació a la música, la creativitat té un paper fonamental des que naixem, els nens són capaços de crear la seva pròpia música sense que se'ls hagi ensenyat, des dels petits balbotejos fins a cançons espontànies que sorgeixen dels jocs.

A les escoles la creativitat és una habilitat a la que no presten molta atenció, el mestre es centra més en el resultat final i no el desenvolupament del procés. Ken Robinson, un dels mestres més influents en l'actualitat, afirma que l'escola mata la creativitat. El problema és que sabem com hem d'ensenyar a llegir i a escriure, però no sabem com ensenyar als infants a ser creatius.

4.7 La improvisació i la composició

A l'hora de parlar de composició també s'ha de fer referència a la improvisació, una part molt important dins d'aquesta. Aquests dos conceptes són similars i diferents a la mateixa vegada, les dues ens ofereixen la possibilitat de crear música però la composició es pot escoltar infinites vegades, avançar i retrocedir en qualsevol moment, en canvi la improvisació és immediata i només es pot escoltar mentre sona. Frederic Rzewski, compositor i improvisador, en el seu llibre "La improvisació" explica la següent anècdota amb Steve Lacy, un saxofonista.

> "En 1968 em vaig trobar a Steve Lacy pel carrer, a Roma. Vaig treure la meva gravadora i li vaig demanar que m'expliqués, en quinze segons, la diferència entre la composició i la improvisació. Va dir: "en quinze segons, la diferència entre la composició i la improvisació és que en la composició tens tot el temps que necessitis per decidir el que vols dir en quinze segons, mentre que en la improvisació només tens quinze segons" La seva resposta va durar exactament quinze segons, i és la millor formulació de l'assumpte que conec"

La improvisació musical és l'art de crear música de forma espontània ja que no es troba escrita en cap lloc. El concepte d'improvisació sorgeix de la separació de la pre-composició i la interpretació. Tant a l'hora de composar com d'interpretar una obra, hi ha errors que provoquen en el músic cercar solucions per que el oient no s'adoni de la situació, això és la improvisació.

La improvisació porta la música a un altre nivell i dona l'oportunitat de desenvolupar la creativitat. Lines (2009) desenvolupa aquesta idea en poques paraules,

> "Aprendre a improvisar permet que el músic explori noves expressions de lo que és musical. La pràctica de la improvisació musical involucra a músics i oients per igual en les qualitats dinàmiques del moment musical"

En l'actualitat, la improvisació ha cobrat una gran importància en el món de la música, un bon exemple és el Jazz. Aquest estil musical es desenvolupa en diferents nivells, quasi tots els membres de la banda improvisen durant l'actuació. El principi i el final no són improvisats perquè es tracta del element pre-compost, que du el fil conductor de la composició.

4.8 La composició dins el currículum

Per conèixer quin lloc a d'ocupar la composició a dins l'escola es necessari fer un anàlisi de les lleis que es troben vigents en el nostre país. Com actualment hi ha dues lleis vàlides per treballar a l'educació primària, s'analitzaran aquestes dues.

La primera llei que estudiarem ha estat aprovada fa poc temps, el Reial Decret de 126/2014, més coneguda com la LOMQE (Llei Orgànica per la Millora de la Qualitat Educativa).

En aquesta llei podem observa que l'educació musical es troba inclosa al currículum d'educació artística, en el que també es tracta l'educació plàstica. Ens centrarem en l'educació musical ja que és l'objecte d'estudi d'aquest treball.

Primer de tot, es pot observar que els continguts estan dividits en tres blocs. El bloc 1, s'anomena "Escolta" i fa referència a les capacitats de discriminació auditiva, d'audició comprensiva i la valoració crítica. El Bloc 2, baix el títol de "Interpretació musical", engloba les possibilitats sonores de la veu, dels instruments musicals i d'objectes de la vida quotidiana, estimular la invenció, la improvisació i la representació de produccions musicals.

El bloc 4, el darrer, s'anomena "La música, el moviment i la dansa" i té l'objectiu de desenvolupar les capacitats expressives i creatives com a resultat de la combinació de moviments i sons.

Com es pot observar l'única referència que es fa a la composició és en el Bloc 3 quan indica que s'ha d'estimular la invenció i la improvisació, tractant aquests dos termes com conceptes totalment diferents. Aprofundint un poc més, dins del Bloc 3 només es menciona la composició en un punt, concretament en el punt 3.2 "Fa servir mitjans audiovisuals i recursos informàtics per crear peces musicals i per sonoritzar imatges i representacions dramàtiques"

En aquesta llei canvia l'enfocament de l'educació musical, es deixa de veure com una assignatura obligatòria i passa a ser una elecció de cada comunitat, lo que provoca que en algunes comunitats autònomes no s'imparteixi aquesta assignatura. Les comunitats que la triïn no es veuran excloses dels canvis i sofriran una reducció horària.

Podem observar com l'acte de composar no cap importància i es troba en un segon pla, amagat darrere els mitjans audiovisuals. La consecució dels objectius relacionats amb la interpretació estan per damunt i disposen de repercussió dins l'educació artística.

L'altra llei que és troba vigent per darrer any és la LOE (Llei Orgànica d'Educació). En aquesta llei també trobem que l'educació musical forma part del currículum de l'educació artística juntament amb l'educació plàstica. Comparteix bastants punts amb la que hem mencionat abans, ja que aquesta és la anterior a la LOMCE.

Per començar aquesta llei només disposa de dos blocs per l'educació artística, el Bloc 3 i el Bloc 4. El Bloc 3, anomenat "Escolta", indica que els continguts es centren en el desenvolupament de la discriminació auditiva i comprensiva. El Bloc 4, titulat "Interpretació i creació musical" fa referència a les capacitats d'interpretació i a estimular l' invenció mitjançant la improvisació i la creació de diferents sons.

La primera impressió, al observar la llei, és que almenys en el Bloc 4, apareixen les paraules creació, improvisació i invenció. A més, llegint la contribució a les competències bàsiques, el currículum ens indica que la creació d'obres musicals ajuda a desenvolupar la competència social i ciutadana perquè provoca un treball en equip.

Analitzant els objectius destaquem els següents:

- Expressar i comunicar amb autonomia i iniciativa emocions i vivències per mitjà dels processos propis de la creació artística en les seves dimensions plàstica i musical.

- Desenvolupar una relació d'autoconfiança amb la producció artística personal, respectant les creacions pròpies i les dels altres, desenvolupant capacitats de diàleg i sant rebre i expressar crítiques i opinions constructives.

En aquests dos objectius es té en compte la creació musical, a més està relacionat amb l'expressió d'emocions, vivències i en la confiança d'un mateix a l'hora de composar.

Un altre punt a destacar, és que en la llei en què la composició gaudeix d'un pes major, la LOE, és la que deixarà de tenir vigència, per tant tots els cursos s' hauran de guiar per la LOMCE. Això ens demostra que de cada vegada anem a pitjor i que ja no només la composició sinó també la música estan passant a un segon pla a dins els món de l'educació.

Com a conclusió, podríem dir que la composició no ocupa el lloc que li correspon a ninguna de les dues lleis, malgrat a la segona tingui una importància un poc major.

4.9 Les TIC en el procés de composició

En els darrers anys, les noves tecnologies han avançat de forma molt ràpida, fins el punt de tenir-les presents en el nostre dia a dia. L'escola no pot ignorar aquest fet i com a conseqüència, trobem que totes les aules disposen de recursos electrònics per treballar els continguts.

En relació a la música, succeeix el mateix, la integració de les TIC a dins l'aula ha fet possible descobrir noves oportunitats d'ensenyament i d'aprenentatge. L'àmbit de la música que més profit a extret ha estat la producció musical , gràcies a la possibilitat de crear peces de música amb una gran facilitat i rapidesa. Aquestes composicions es poden desenvolupar a través de recursos online o programes que s'instal·len a l'ordinador i tenen la possibilitat de guardar els resultats.

El programes que s'instal·len a l'ordinador tenen la gran avantatge de no necessitar una connexió a Internet per treballar, en canvi els recursos que estan penjants a les planes web si que necessiten aquesta connexió per fer feina amb el programa, per tant si en un moment ens falla la connexió podem perdre tots els avanços.

La finalitat de tots aquests programes informàtics i recursos online, que es poden trobar a Internet, és tenir la possibilitat de crear música sense cap tipus de formació professional. En moltes d'aquestes aplicacions apareixen recursos gràfics que ajuden a ser manipulats per qualsevol persona que tingui o no tingui coneixements musicals.

Cal dir que en l'actualitat tots els infants neixen sabent manejar les noves tecnologies, per tant no només les usen a dins l'escola sinó que a casa seva també disposen d'aparell electrònics com l'ordinador, el telèfon i la tablet. Això provoca que el procés de composició sigui molt més ampli i puguin crear música a qualsevol lloc, en el moment que vulguin o es trobin amb una major inspiració.

A continuació presentarem una eines que són útils per treballar la composició musical dins l'aula amb les TIC. Els dividirem en dos grups, diferenciant els que es troben online i els que s'han de descarregar a l'ordinador.

1. Programes per treballar la composició

1.1 Music Maker Jam

Es tracta d'un programa gratuït que s'ha d'instal·lar a l'ordinador o tablet. Permet crear música combinant els fragments que produeixen els instruments que conté.

En primer lloc, s'ha d'elegir entre els diferents estils de música com el tecno, el rock, el flamenc, el blues, el jazz, el house o el chillout. A partir d'aquí apareix una nova pantalla amb les diferents pistes que toquen els instruments (figura1). A més es pot experimentar amb el ritmes, l'altura dels sons o la intensitat. Al finalitzar, el programa té l'opció de gravar la composició.

Figura 1

1.2 Audacity

Audacity és una aplicació informàtica lliure i gratuïta que es pot emprar tant per gravar com per editar diferents pistes d'àudio (Figura 2). A més té l'opció d'afegir alguns efectes de so com l'eco o canviar el to.

L'aplicació és molt senzilla i fàcil d'usar, lo que implica que és una eina bastant adequada per a que els propis alumnes puguin enregistrar les seves creacions i tinguin la possibilitat de seguir canviant algun aspectes.

Figura 2

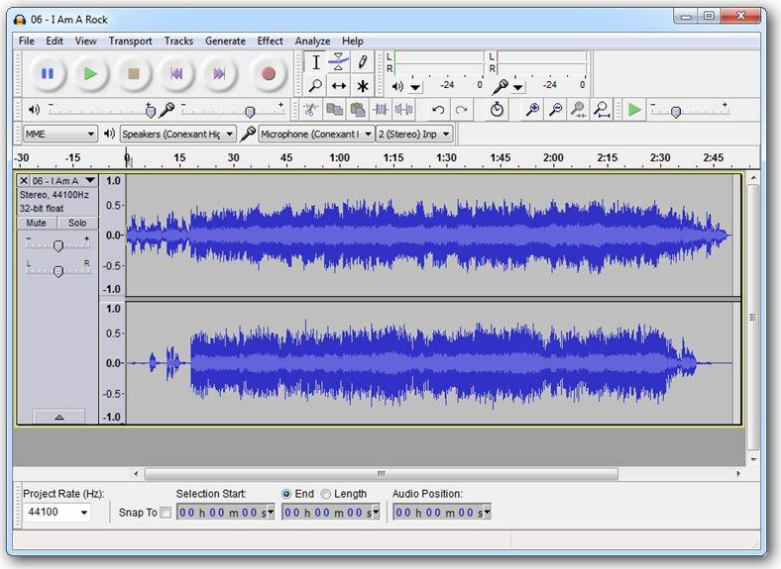

2. Eines online per treballar la composició

Analitzant totes les eines disponibles a Internet, veiem que hi ha infinitat de propostes atractives a la vista per treballar la composició. Entre totes elles hem considerat que les que es presenten en aquest apartat són algunes de les més adients per a que els infants desenvolupin les seves habilitats creatives.

2.1 Incredibox[1]

Incredibox és una aplicació online amb la finalitat de crear ritmes musicals partint de sons i efectes vocals. Visualment és molt atractiva, s'allunya de les típiques pàgines en les quals es troben els dibuixos de diferents instruments o quadres amb diferents sons. Intenta imitar l'estil del Beatboxing, un estil musical que es crea a partir del sons fets amb la boca, els llavis i la gola.

L'aplicació divideix en cinc parts tots els elements dels que podem disposar per fer la nostra creació (Figura 3). Aquestes parts són els efectes, els beats, les melodies, al tornada i les veus. No es necessari elegir tots els elements per realitzar la composició, simplement l'infant pot escollir els que més li agraden o els que creu que poden anar millor en el conjunt. Al finalitzar es pot compartir el resultat a la plana web.

Figura 3

[1]Consultar la plana web < http://www.incredibox.com/>

2.2 Soundscape[2]

Es tracta d'una eina un poc diferent a les altres, ja que el seu objectiu és crear un paisatge sonor a partir de la combinació dels sons que apareixen en forma de dibuix. El dibuixos apareixen el forma de bloc i cada un té un son determinat (Figura 4).

Per fer la composició, basta arrossegar el bloc a les pistes i col·locar-les en qualsevol lloc. Cada pista té un ajust de volum.

Figura 4

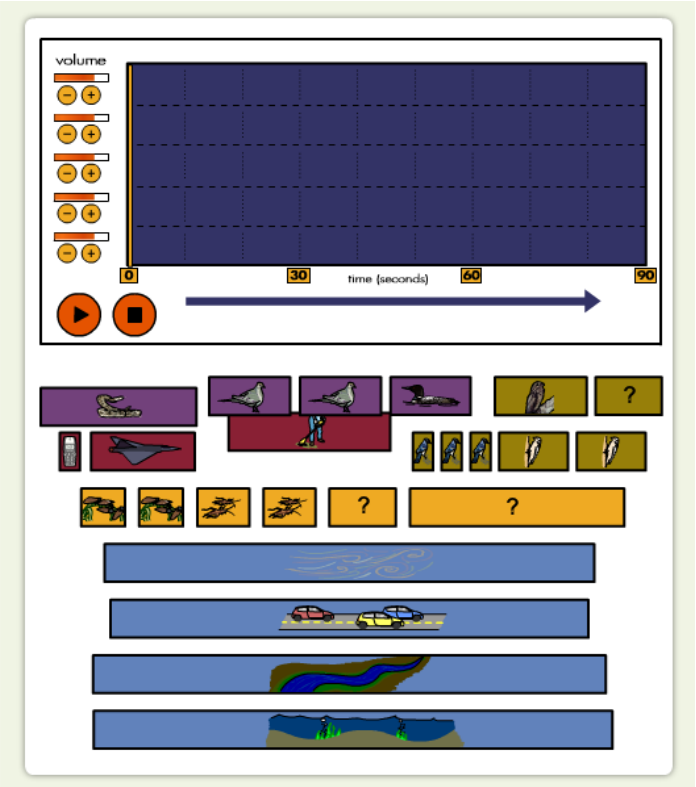

[2] Consultar la plana web <http://www.wildmusic.org/es/soundscapes/buildsoundscape>

2.3 Beatlab[3]

Beatlab és una aplicació gratuïta , ideal per a principiants que desitgen crear les seves pròpies composicions. Es presenta en forma de quadrat que a la vegada està subdividit en més quadrats amb diferents sons (figura 5).

El funcionament és molt simple i clar, per obtenir un so s'han d'agregar o eliminar els quadrats, com a resultat d'ajuntar diferents quadrats obtenim un ritme o una melodia senzilla. En tot moment es realitzen feed-backs perquè es pot reproduir la peça instantàneament i modificar-la segons convingui.

L'únic inconvenient d'aquest recurs, és que el resultat final no es pot descarregar al ordinador, només dona l'opció de guardar-la mitjançant una conta d'una xarxa social.

Figura 5

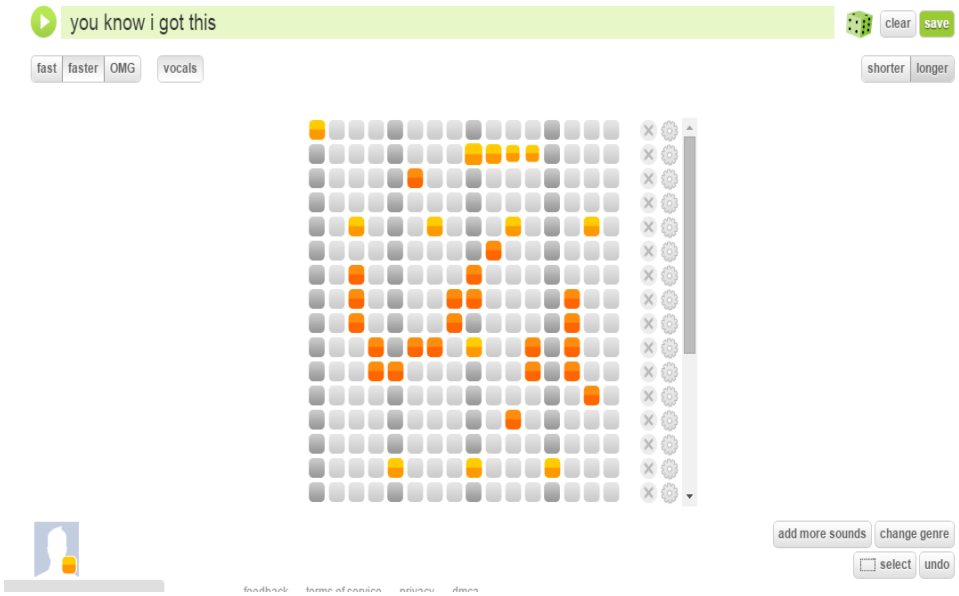

[3] Consultar a la plana web <http://www.beatlab.com/>

2.4 Jam en Chrome[4]

Aquesta aplicació és una de les darreres que ha creat Google Chrome. Té la finalitat de oferir un treball col·laboratiu a la mateixa hora, es a dir, que proposa crear música amb diferents persones al mateix temps.

El primer que s'ha de fer és elegir el instrument que es vol tocar (Figura 6), actualment disposa de 19 com la bateria, piano o guitarres entre altres. Després et condueix a una pantalla on es troba l'instrument elegit i es pot començar a tocar i a crear música, ja sigui de forma individual o amb altres persones.

Figura 6

[4] Consultar a la plana web <http://www.jamwithchrome.com/?lang=es>

5. METODOLOGIA

5.1.Introducció

Aquesta part del treball està enfocada a la part pràctica. La metodologia que es seguirà és un procés d'investigació educativa amb la recollida de dades i un posterior anàlisi dels resultats.

En primer lloc analitzarem una sèrie d'aspectes relacionats amb la composició a dins l'aula. L'objectiu principal és descobrir quina idea tenen el infants sobre la composició musical i com reaccionen davant una situació de creació i improvisació.

Per últim, exposarem els les reflexions sobre els resultats i les observacions realitzades durant la investigació.

5.2 Metodologia de la investigació

La investigació que es durà a terme és qualitativa al analitzar les diferents conductes dels infants en un entorn natural. Els diferents casos s'analitzaran i observaran a dins l'aula de música amb l'objectiu de obtenir uns resultats que conduiran a les conclusions finals.

La investigació es basarà en les següents fases de Rodríguez, Gil i García (1996):

1. Fase preparatòria. Definir l'objecte d'estudi, les tècniques d'obtenció de dades i com s'avaluarà.

2. Fase de recollida d'informació. Obtenció de dades amb els instruments descrits.

3. Fase analítica. Reducció de dades. Obtenció i verificació de les conclusions

4. Fase informativa. Presentar les idees davant un públic.

Criteris d'avaluació

L'avaluació és realitzarà mitjançant una graella que es completarà gràcies a la observació. Els punts que s'avaluaran són:

- Elements de la composició. En aquest ítem es tindrà en compte si el grup a disposat de més d'un element per realitzar la composició.

- Composició. Tots els elements de la composició s'ha de trobar ben integrats dins el resultat final.

- Creativitat. La recerca de sons atractius i originals.

- Actitud. El grup ha de mostrar interès a l'hora de fer l'activitat.

- Treball en grup. Tots els component del grup han participat en la composició.

5.3 Proposta d'investigació de l'acte compositiu

Contextualització

El centre en el que s'ha realitzat el procés d'investigació és el CEIP Son Serra, localitzat al barri de Son Serra, Palma de Mallorca. El col·legi és l'únic centre públic de Mallorca que imparteix ensenyaments elementals de música integrats a l'educació primària. Integrar els ensenyaments vol dir que els alumnes cursen simultàniament l'educació primària i els ensenyaments elementals de música amb una ampliació horària de només dues hores setmanals.

A més el col·legi disposa d'un aula UEECO (Unitat educativa específica en centre ordinari). L'aula és una unitat més al centre però el seu currículum està adaptat a les necessitats i capacitats dels infants. Tots els alumnes que pertanyen aquesta aula UEECO, tenen un aula i un tutor de referència perquè pugui interactuar amb els seus iguals i sentir-se part del grup però assisteixen a la UEECO per tenir una atenció més individualitzada.

Assisteixen a la seva aula de referència en assignatures com a música, plàstica, educació física i coneixement del mitjà, ja que són en les quals poden interactuar més amb els seus companys i tutor.

La proposta s'ha dut a terme amb els alumnes de dos cursos diferents, una classe de 4t i una classe de 5è de primària. En relació als alumnes, quatre pertanyen a l'aula UECCO i acudeixen a les sessions de música amb la seva classe de referència.

Relació amb el currículum

Tant els objectius com els continguts que es treballen en aquest procés d'investigació estan compresos a la llei orgànica LOE. Ens em basat en aquesta llei perquè com s'ha comentat en el punt 4.8, és la darrera que tracta el tema de la composició de forma més completa.

Objectius[5]

- Indagar i experimentar les possibilitats del so, la imatge i el moviment com a elements de representació i comunicació, i utilitzar-les per expressar amb autonomia vivències, idees i sentiments, contribuint a l'equilibri afectiu i ala autonomia amb els altres.

- Expressar i comunicar amb autonomia i iniciativa emocions i vivències per mitjà de processos propis de la creació artístic.

- Explorar i conèixer materials i instruments diversos, i adquirir codis i tècniques específiques dels diferents llenguatges artístics per utilitzar-los amb finalitats expressives i comunicatives, lúdiques i creatives.

- Posar-se en situació de viure la música: cantar, escoltar, ballar i interpretar, mantenint una actitud receptiva cap a l'expressió musical i les seves manifestacions.

[5] Extrets de l'annex del Decret 72/2008, de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària de les Illes Balears.

- Planificar i realitzar produccions artístiques, d'elaboració pròpia o ja existents, individualment i de manera cooperativa, assumint diferents funcions i col·laborant en la resolució dels problemes que es presentin per aconseguir un producte acabat satisfactori.

Continguts

Bloc 4. Interpretació i creació musical

- Elaboració de produccions musicals i escenografies senzilles a partir de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, preveient les recursos necessaris i avançant amb confiança i satisfacció en el procés de producció.

- Exploració de les possibilitats sonores i expressives de diferents instruments i dispositius electrònics al servei de la interpretació musical.

- Assumpció de responsabilitats en la interpretació en grup i respecte per les aportacions dels altres i per la persona que n'assumeixi la direcció.

- Actitud de constància i de progressiva exigència en la realització de produccions musicals.

- Valoració de l'artista com instrument de comunicació personal i de transmissió de valors culturals

<u>Sessions</u>

La proposta la vàrem dividir en dues sessions. Una dedicada a qüestions més conceptuals i l'altre a una activitat totalment pràctica.

A la primera sessió vàrem realitzar una activitat inicial amb l'objectiu d'esbrinar el grau de coneixement en relació a la composició. A cada alumne se li va repartir una fulla en blanc, en la qual havien de respondre de forma individual a les preguntes que se'ls va realitzar de forma oral[6]. Les qüestions que es proposaren vàrem ser les següents:

- Què significa composar?
- Qui composa?
- Sobre que t'agradaria composar?

Amb aquestes tres preguntes podem observar si els infants tenen un concepte ben definit o simplement es fan una idea del que significa composar. En relació a la pregunta *Qui composa?*, també ens ajuda a donar una passa més, els infants cada dia escolten música, però no coneixen la procedència d'aquesta, no saben quins processos han estat realitzats per a que ells puguin gaudir del resultat final. La darrera qüestió que se'ls va proposar era que ens indicava la part interior de cada infant, els seus interessos i gustos, l'oportunitat d'expressar tots els sentiments i experiències pròpies.

Per finalitzar la sessió, amb els papers recollits, vàrem aprofundir en aquest tema per poder aclarir i diferenciar els diferents conceptes. El primer concepte en ser explicat va ser la composició, les seves característiques, el seu procés i el paper de la creativitat.

L'objectiu principal va ser que els infants entenguessin la diferència entre intèrpret i compositor, ja que la gran majoria creia que la gran majoria de les persones que canten una cançó són compositors.

Per acabar, es va realitzar una reflexió sobre la infinitat de temes que es pot composar i la importància de fer aquestes creacions pròpies. Aquest moment és essencial per explicar als infants que cada un té unes habilitats i capacitats diferents, i per tant les creacions resultants seran totalment diferents.

[6] Veure annex 1

La segona sessió, va estar completament dedicada a la composició per part dels alumnes. Al ser una activitat bastant completa en la que s'abordaven diferents àmbits, es va cercar complir el següents objectius:

- Crear una petita peça musical en grup.

- Desenvolupar una confiança pròpia en les produccions artístiques i la capacitat de avaluar el seu resultat final.

- Treballar la composició musical en grup, gestionant les funcions de cada participant i solucionant tots els inconvenients que puguin anar sorgint.

L'activitat va ser proposada amb la finalitat de composar. Al ser la primera vegada que realitzaven una labor d'aquest tipus, es van crear grups de 4-5 persones per poder ajudar-se i recolzar-se els uns en els altres. Els alumnes que pertanyen a l'aula UECCO, els vàrem repartir un a cada grup, proporcionant-los un reforç continu.

Al ser una proposta d'anàlisi per observar els comportaments dels infants composant, no se'ls va donar cap tipus de guió ni se'ls va marcar cap pauta. Podien emprar les coses que volguessin com la veu, els instruments, objectes, etc. L'únic que es va establir van ser les següents normes:

- Tots els integrants del grup tenien que participar.
- No es poden emprar cap tipus de paraules malsonants.
- No es podia sortir de l'aula a cercar cap objecte.

Per realitzar tota aquesta feina disposaven de 40 minuts, per tant el temps era bastant ajustat i havien de planificar i organitzar molt be el que volien fer. Al finalitzar el temps cada grup va mostrar la seva composició a la resta de companys

L'avaluació d'aquesta composició es va fer per grups a través d'una graella[7] amb diferents criteris i quatre nivells de puntuació: poc, regular, bastant i molt.

[7] Veure annex 2

6. ANÀLISI

En aquest apartat analitzarem els resultats de les activitats proposades i realitzades en la sessions que s'han desenvolupat en el punt anterior.

Els objectius plantejats en les dues sessions s'aconseguiren gràcies a la disposició de l'alumnat i del mestres de música, en tot moment vaig tenir llibertat per poder executar la meva proposta. Els infants varen respondre des del primer moment, la causa es pot deure a la novetat, els infants no havien treballat anteriorment la composició i per tant els hi suposava un repte.

Cal dir que el temps va ser molt limitat, dues sessions no són suficients però es van intentar adaptar per almenys comprovar els conceptes bàsics. D'haver disposat de més temps i realitzar més sessions podríem haver observat amb més profunditat l'acte compositiu tant a nivell teòric com pràctic.

Els resultats de la primera sessió no varen ser sorprenents, d'alguna manera quasi totes les respostes eren les esperades per la simple raó de ser la primera vegada que tractaven aquest tema. Al realitzar la pregunta *Què significa composar?*, es varen sorprendre i no entenien el que havien de fer, al principi la gran majoria afirmaven que no sabien el significat d'aquesta paraula però en fer-los reflexionar uns minuts més aconseguiren treure algunes conclusions i formar una definició. La contestació més repetida fou que composar és fer una cançó. Això ens demostra que no tenen una idea clara del concepte però que no van desencaminats, ja que aquest terme es pot tractar de diferent manera segons el context.

Respecte a la segona pregunta, *Qui composa?*, ens vàrem trobar amb dificultats una altra vegada, al no saber que significava la paraula composar tampoc tenien clar qui eren les persones que composaven. Els alumnes varen pensar durant uns minuts i van sorgir diverses idees gràcies als cartells penjats a classe, en els quals apareixien Beethoven, Bach i Vivaldi. Això els va fer arribar a la conclusió que els que composen són els músics o els cantants, majoritàriament els que són actualment famosos i surten a la televisió. Cal destacar la resposta d'un infant que va escriure que ell era el que composava, una contestació bastant sorprenent. A la xerrada posterior que férem, aquest infant va explicar que ell a la seva casa composava lletres i les intentava tocar amb la flauta.

Aquest és l'aspecte que ens interessa fer entendre als infants, tots som compositors i per tant tenim la capacitat de crea música. En transmetre'ls aquesta idea als nens, es van estranyar i van contestar que no era possible perquè no tenen la capacitat i els coneixement necessaris com per poder composar una peça musical sencera. Aquest pensament que s'han creat està causat per la influència de professors, familiars o persones propers a l'infant que no comprenen que sense una formació musical professional es pot composar i a més que té moltes avantatges per als infants.

Per últim, les respostes la qüestió *Sobre que t'agradaria composar?,* són sorprenents, no tant per les contestacions donades sinó per la rapidesa amb la que varen contestar. Com em dit abans amb les dues primeres preguntes sorgiren molts de dubtes, en canvi en aquesta darrera no en varen tenir cap, ho tenien clar. Això demostra l'interès i la disposició del infants cap a les activitats noves i que s'allunyen del que fan normalment a dins l'aula de música. La contestació més repetida va ser composar una cançó, però la temàtica i els instruments van ser diferents. A alguns els agradaria composar una cançó amb el piano, la guitarra, o el contrabaix i amb temàtica alegre, sobre flors o per algú en especial, entre d'altres.

Tot això ens demostra que em d'escoltar als infants per què tenen molt clar quines coses el hi agradaria treballar a dins l'aula. Si els plantegem activitats que ells mateixos han proposat, la seva actitud canvia radicalment a l'hora de fer feina i els resultats són molt més positius.

La segona sessió va ser l'oportunitat perfecta per observar com es desenvolupàvem els infants davant una situació com la de crear música. La seva primera reacció en dir-los que havien de composar en grup va ser la inseguretat, una resposta totalment normal i comprensible davant una situació que no controlen perquè era la primera vegada que la posaven en pràctica. La inseguretat és una sensació que tots em experimentat, sobretot davant situacions noves o inesperades que no sabem com afrontar-les. Com a mestres em de ser capaços de ensenyar les eines necessàries als alumnes per a que dominin aquesta inseguretat i la transformin en autoconfiança perquè creguin en ells mateixos i siguin capaços de treure profit de les seves habilitats i coneixements davant aquesta situació. En música l'autoconfiança és molt important per a poder tocar un instrument, cantar o ballar, sobretot si s'ha d'interpretar davant un públic. Per donar-los una mica de seguretat, al principi d'aquesta

sessió, se'ls va explicar que la finalitat no era jutjar la composició, que totes eren vàlides pel simple fet de ser creacions seves. L'objectiu era divertir-se creant música.

Al ser una sessió molt completa en la qual no s'ha de tenir en compte el resultat final, analitzarem tant el procés creatiu com el resultat final. Dins d'aquestes dues parts també reflexionarem per una part, el treball en grup i per una altra, el treball musical. Aquestes conclusions es poden extreure gràcies a les observacions durant tota la sessió, el meu paper va ser de guia ajudant als diferents grups i vigilant el se procés.

Treball en grup

La composició la varen realitzar en grup, per tant havien de treballar en conjunt per crear la idea i repartir-se les tasques. Analitzarem tots els grups per separat per obtenir les similituds i les diferències de tots. A la classe de quart es varen realitzar tres grups de quatre alumnes cada un.

- **Grup 1.** Aquest grup estava composat per dues nines i dos nins. Al no tenir una relació d'amistat entre ells, la feina no la varen realitzar en conjunt. En un principi ni tan sols parlaven del que havien de fer fins que una nina va dirigir al grup i va intentar assignar tasques però la passivitat dels altres va fer que el resultat no els hi agrades gens.

- **Grup 2.** Format per tres nines i un nin, feren feina en grup des del principi. La capitania la va dur una nina que va guiar a la resta de companys d'una forma molt correcta. El resultat va ser molt positiu.

- **Grup 3.** El darrer grup, format per tres nines i un nin, també va treballar molt bé en grup. Aquest va ser l'únic grup en tenir desacords a causa de que dos membres de l'equip volien portar el comandament de l'equipo, però sorprenentment ho van solucionar ells mateixos i com a resultat varen aconseguir un bon treball.

A la classe de cinquè sortiren en tres grups de cinc alumnes i un de quatres alumnes.

- **Grup 1.** El primer grup estava format per cinc nins. Al ser tots amics, funcionaren molt be com equip, inclús compartien les mateixes idees a l'hora de fer la creació. El resultat com a grup va ser dels millors.

- **Grup 2.** Composat per dues nines i dos nins. Aquest conjunt va tenir alguns problemes a l'hora d'assignar les tasques, una nina d'ètnia gitana va proposar fer unes mamballetes perquè se li donava molt bé però a la resta del grup no li va agradar la idea . A partir d'aquest moment totes les idees que li proposaven a la nina no li varen agradar perquè ella seguia insistint en tocar mamballetes. Al final la van aconseguir convèncer i es va integrar al seu grup per a representar la creació.

- **Grup 3.** Aquest grup format per quatre nines i un nin va ser el que va presentar major problemes. La causa fou la capitania del grup, uns acordaven fer una cosa i la resta en feia una altra. A l'hora de presentar la creació davant la resta de companys, una alumna entre llàgrimes va decidir no col·laborar i per tant no va sortir amb el seu grup. Després de parlar amb el grup sencer, solucionarem el problema i tornaren a representar la composició i aquesta vegada el tots junts

- **Grup 4.** El darrer grup, composat per tres nines i dos nins, va funcionar molt bé com a grup. Un alumne va dirigir a la resta del grup i es posaren d'acord en les coses que havien de fer. El resultat final a nivell de grup va ser molt positiu.

Procés de composició

Totes les activitats de creació artística, ja siguin musicals o plàstiques, requereixen un procés en el qual es defineix l'objectiu que es pretén aconseguir, s'intenta desenvolupar i es corregeixen els errors que van sorgint per obtenir el millor resultat.

Els grups de quart de primària:

- **Grup 1.** Durant el procés van canviar la idea varies vegades. Al principi van decidir que la composició estaria formada per una breu cançó, una música tocada per la flauta i uns ritmes tocats amb les mans. Després van canviar a tocar tots la flauta i finalment tres d'ells van acordar fer un ritme amb un llapis i l'altre integrant del grup va tocar la flauta per decisió pròpia.

- **Grup 2.** Aquest grup des del principi ja tenia clar que volien composar una cançó amb lletra. La composició va estar formada per una veu, una flauta, mamballetes i una petita dansa que va realitzar una alumne. Els majors problemes els van tenir a l'hora d'ajuntar la lletra amb la música que tocava la flauta. El seu procés de composició fou composar cada part per separat i després ajuntar-lo tot.

- **Grup 3**. El tercer grup va tenir una idea inicial de representar una petita obra de teatre creada per ells amb música, es a dir, una espècie de musical. El seu procés va començar amb la creació del fil conductor de l'obra i les cançons més adients. A mesura que passava el temps estipulat, varen anar integrant més elements com a ritmes amb les mans. El resultat no va demostrar la feina prèvia que realitzaren, es centraren més en la interpretació de l'obra que en el conjunt, les cançons les van deixar un poc de banda. La sorpresa va ser la improvisació que efectuaren perquè no aconseguiren acordar-se del que pactaren.

Els grups de cinquè de primària:

- **Grup 1.** El procés de composició d'aquest grup va ser molt curiós perquè al principi no se'ls ocorria cap idea però el resultat final va ser senzill però sorprenent. Primer van decidir fer alguna música relacionada amb el Beatboxing però finalment es decantaren per crear ritmes amb diferents parts del cos. El procés va començar amb un alumne fent mamballetes i els altres es van unir amb diferents ritmes. En tot moment realitzaven els ritmes alhora per poder escoltar com sonava.

- **Grup 2.** Aquest grup també va dubtar bastant a l'hora de realitzar la composició. Al principi no sabien quins elements emprar, alguns volien cantar i els altres no. Al finalitzar van decidir que compondrien una cançó amb la flauta i que la tocarien tot

alhora. El procés va consistir en anar provant notes amb la flauta i triant les que apareixerien en la seva cançó.

- **Grup 3.** La situació d'aquest conjunt és bastant semblant a l'anterior. El procés de creació es va basar en la composició d'una cançó per a flauta a força d'anar provant notes i escrivint-les en un paper. La diferència és que en aquest grup, un alumne tocava un ritme amb les mans i es diferenciava una mica de l'anterior**.**

- **Grup 4.** L'últim grup fou el que va integrar més elements dins la creació. El procés de composició el van iniciar fent una cançó amb la flauta, però al observar que els altres grups feien el mateix, van decidir incloure mamballetes, espetec de dits i la veu d'un dels seus integrants, sense lletra, només taral·lejant.

L'anàlisi de cada cas ens ha ajudat a extreure algunes conclusions generals tant a nivell de treball en grup com del procés de composició. Per analitzar el treball en grup abans cal assenyalar que no se'ls va donar cap tipus de pauta de s'havien de distribuir les tasques, per tant els grups van haver d'organitzar-se de la manera que ells creien que era millor.

D'una banda, trobem tots els grups en els quals ja sigui per decisió pròpia o per consens, tenien un líder que dirigia un poc tot el procés. Aquest fet provoca que la composició dels grups que no tenien un referent fos molt més caòtica i desordenada a l'hora de fer feina. També cal destacar que les disputes que apareixen durant el procés són molt normals, ja que no totes les persones tenim les mateixes idees i això provoca enfrontaments. Però aquests enfrontaments no tenen perquè ser agressius, sinó tot el contrari, han de ser una bona oportunitat per saber debatre amb les persones que no tenen la mateixa opinió sabent exposar els teus arguments i escoltant l'opinió dels altres. A més en aquesta activitat havia d'existir un acord per obtenir un bon resultat final.

D'altre banda, es troba el procés de composició sobre el qual podem comentar dos aspectes, la creativitat i els elements emprats per realitzar la composició. En relació a la creativitat i com ja hem explicat en el punt 4.6, la composició és l'eina perfecta per desenvolupar-la. En l'activitat hem pogut observar com cada grup d'infants ha composat de

forma diferent i han expressat les seves idees de forma lliure, a més dins cada grup tots els integrants també tenien diferents perspectives que han ajuntat per crear una nova. Els resultats finals demostren que hi ha infinitats formes d'expressar l'interior de cada un com el ritmes corporals, les cançons creades amb flauta, el teatre musical o el cant.

Els elements usats per la aconseguir la composició van ser bastant variats. Els alumnes van optar per llapis, la veu, la flauta i el propi cos per fer les seves creacions musicals. Això demostra que els infants entenen que qualsevol objecte que soni pot servir per fer música. No obstant això existeix una situació molt curiosa. L'aula de música disposa d'un piano, una guitarra o xilòfons, entre altres, i cap grup els va escollir per a la seva composició. En aquesta situació es torna a observar la influència de les persones majors, al no saber tocar-los no els tenen en compte per a la composició. Com a reflexió, els mestres de música han d'incentivar als alumnes perquè experimentin i toquin els instruments que no coneixen encara que no els sàpiguen tocar i així poder explorar tots les seves possibilitats musicals.

a. Aspectes a tenir en compte en la composició dels infants

Proposar activitats relacionades amb la composició no es senzill i s'han de tenir alguns aspectes en compte, Glover (2004) senyala els següents:

- El temps és el que marca el ritme de la composició. S'ha de disposar d'un període de temps flexible i sense interrupcions per deixar als infants endinsar-se dins el món de la composició de forma completa. Un factor molt important és elegir el temps que li dedicarem a la composició ja que depèn de cada persona. Per alguns els resulta útil treballar intensament poc temps i altres prefereixen molt de temps per treballar amb més relaxació.

- El silenci és completament necessari per escoltar i fer feina amb efectivitat. Gran part de la música ha de ser escoltada amb silenci per no tenir distraccions i sentir tots els elements de la cançó. Els infants han d'aprendre que el silenci és una part fonamental de la música i que també es pot emprar a les creacions, entenent els diferents significats que té segons el context. Amb les noves tecnologies es possible que cada nin escolti la música en privacitat gràcies als auriculars.

- Els materials són els instruments i dispositius tecnològics que ofereixen els diferents sons. La veu no està inclosa perquè ve amb la persona. Els instruments dels que disposa l'escola ens disposarà dels timbres, altures, materials, rang dinàmic, sons electroacústics i tècniques de execució que afectaran al so de la música. La qualitat i la cura d'aquests instruments fa que els nens es sentin més atrets. Els alumnes amb una discapacitat han de poder disposar d'instruments adaptats per accedir als sons, marca la diferència.

- La soledat creativa és essencial per a tots els infants però més en concret per als petits. Encara que el treball de composició en grup predomini, el nen ha de ser lliure a l'hora d'improvisar i crear, no s'ha de sentir controlat, ell mateix a de troba la seva essència, recapitular-la, transformar-la i repetir-la.

- La cooperació és complementaria a composar de forma individual, ofereix oportunitats d'interacció musical amb una altra persona. La cooperació en parella és comparable a una conversació però amb l'avantatge de poder parlar a la vegada. La situació de respondre a una altra persona i afegir-se a la creació la pot realitzar un infant petit. La interacció musical es desenvolupa en parelles, primer gràcies a la improvisació i després a la composició. Aquestes interaccions produeixen les estructures musicals en què es basa la composició: intercanvi, alternança de torns, continuar des d'un punt, transformar, tocar el mateix però en un temps diferent i idees que es combinen.

- El treball en grup té diferents significats segons l'edat de l'infant. Els més petits que creen música en grups, normalment ho fan tot sols però amb companyia. A mesura que els infants es van desenvolupant musicalment, el treballar en grup els ofereix unes experiències amb el timbre, el ritme, les melodies i l'harmonia. A més pot estimular la confiança en els adolescents que a més els hi fa molta falta. L'organització per grups a l'hora de composar s'ha de fer amb criteri i promoure la qualitat.

- La comunitat de l'aula o la comunitat de compositors ha de donar l'oportunitat al treball individual. La diversitat és enriquidora , amplia els enfocaments individuals, ajuda a intercanviar idees i coneixements de diferents cultures i integrar-les dins la

mateixa aula. La comunitat ha d'estar oberta a qualsevol proposta. Les actituds d'escoltar i ser escoltat incrementen la confiança musical i la consciència auditiva dels infants. A més desenvolupen una actitud crítica davant les creacions tant dels companys com de persones anònimes.

- Els quaderns de notes ofereixen la possibilitat de realitzar un seguiment de la creació musical i es pot observar la progressió. El fet d'apuntar totes les composicions fa que el nen gaudeixi mirant el registre i pugui reflexionar damunt del treball acabat. La planificació de noves creacions i la reflexió sobre les ja acabades, uneix el passat amb el futur intencionadament amb l'objectiu de cercar l'essència pròpia. Per aconseguir una continuïtat els quaderns s'ha de portar a totes les activitats i sessions de música.

- Les revisions ajuden a observar la progressió al llarg del temps. No es pot avaluar una peça tota sola, s'ha de jutjar damunt tot el conjunt i amb perspectiva històrica. L'activitat de reflexionar sobre les composicions ja fetes ajuden a comprendre tot el que s'ha aconseguit i eleva la qualitat del treball, a més de assegurar que es prenen l'activitat amb serietat. Aquest període de revisió per als infants petits ha de ser curt, en canvi pels més majors es pot realitzar per semestres o inclús per curs.

- El públic és una contribució fonamental al desenvolupament musical dels infants. La música es crea per ser escoltada i el tenir un públic a qui presentar-li ajuda a que els infants vegin que la seva música és transmesa . El fet de posar-se davant un públic incrementa la comprensió del impacte i l'efecte de la música sobre les persones que l'escolten. Tot i així molts de nins prefereixen no mostrar les seves creacions i mantenir-les dins la seva intimitat. S'ha de respectar a l'alumne i esperar a que estigui preparat per presentar el seu treball davant el públic. La primera passa és compartir la música amb amics i familiars, després preparar un concert per els pares i la comunitat educativa i per últim crear música per un públic concret. Els infants quan experimenten aquesta sensació tenen una altra porta oberta que els condueix a un altre món.

Totes les composicions que han estat creades per els infants obligatòriament han de ser escoltades per el mestre. Per entendre aquestes creacions musicals em de canviar la

perspectiva i posar-se en el lloc de l'infant. Situar-se a l'altre costat és una tasca complicada per això Glover (2004) també ens presenta les següents estratègies que s'han d'adaptar al lloc i a l'edat corresponent:

- Proporcionant oportunitats per a que els alumnes facin la seva pròpia música, permitent que es revelin i escoltin les experiències, els coneixements i les habilitats musicals que ells duen de casa i dels aprenentatges.

- Escoltant la música dels infants mentre la fan: escoltant atentament sense dir res, escoltant i oferint alguna devolució, escoltant i descobrint els aspectes mentre es participa de la composició

- Escoltant el treball acabat dels alumnes: escoltant i recordant, escoltant i debatent o avaluant amb l'alumnat, escoltant i descrivint o donant retroalimentació, escoltant més tard una gravació de la música, escoltant i transcrivint o fent alguna anàlisi, escoltant i descobrint com es relaciona l'obra amb composicions anteriors; escoltant i descobrint els aspectes que poden ser més tard ser elaborats, o que estan vinculats a l'obra de altres músics.

- Oferint un camp propici per desprès d'escoltar les obres, les oïdes que trobem en la música dels infants siguin ateses en comte, confrontades, conceptualitzades o esteses.

- Oferint més oportunitats per la composició individual, en parelles, en petits grups o tota la classe, en l'escola o com a tasques per ela casa, vinculada a projectes o a llissons instrumentals; mesclant tasques estructurades am composició lliure, i explorant els processos compositius i el treball en curs junt amb els resultats; basant tot això en l'audició compartida.

- Organitzant procediments pràctics per presentar i guardar les obres acabades, possibilitant l'audició i revisió posterior: guardant el treball en cinta, disc o mini disc, o en forma escrita per ser executat; oferir fórum d'audició per presentar i debatre el treball en curs; permetent que tots, els individus o tota la classe, puguin escoltar les gravacions.

- Assegurant-se de que els alumnes comparteixen el seu treball, encoratjant-los per a que es converteixin en oients ben dispostos, portant la música a diferents públics a dins i fora de l'escola

- Avaluant la composició des infants, considerant l'autoavaluació dels alumnes amb relació al seu aprenentatge i com funciona la música en els seus propis termes.

- Escoltant junt amb els alumnes un ventall ampli de música gravada i en viu, per proveir així un entorn musical estimulant.

Una vegada que s'han estudiat tots aquests aspectes, el mestre pot planificar el procés de creació. Ha de parar atenció tant al temps del que disposa, l'edat dels nens i el context en que es troba el grup.

Finalment, proposem una sèrie d'activitats pensades per anar endinsant als alumnes en la composició.

- Manipular diferents objectes sonors i inventar ritmes a partir dels sons produïts.

- Escoltar els sons de l'entorn (naturals i artificials), descrivint-los i representant-los de diferents formes.

- Experimentar amb la pròpia veu , composar i improvisar peces curtes tant a nivell individual com grupal.

- Construir una idea sonora, composar-la amb diferents instruments o objectes sonors, planificant la seqüència dels sons.

- Composar melodies o ritmes basant-se en els sentiments, els estats d'ànim, les situacions que envolta, la naturalesa, etc.

- Gravar les composicions, tornar-les a escoltar i reflexionar sobre el treball realitzar amb una actitud crítica.

Respecte a la improvisació podem proposar les següents activitats:

- Cantar o tocar amb tota la classe a la vegada.

- Un grup d'infants improvisen i els altres escolten. Al final de la classe poden intercanviar les opinions.

- Improvisar a partir d'una norma establerta per els mateixos infants .

Totes aquestes activitats es poden complementar amb els recursos TIC que em desenvolupant en el punt 4.9 d'aquest treball.

7. CONCLUSIONS

Actualment els infants viuen envoltats de música i a més de diferents estils i cultures, per tant és un error mantenir-los allunyats d'aquest art i no fer-los participar. La música té dos objectius: ser escoltada i ser creada. A les escoles tots els nens escolten música i la arriben a interpretar, però cap d'aquestes dues activitats pot deixar veure l'essència de l'infant. Sembla que és obligatori que el nen hagi de acabar l'etapa d'educació primària dominant un instrument en particular. En la gran majoria dels col·legis de les Illes Balears ensenyen a tocar la flauta i el xilòfon. En el meu cas, vaig aprendre a tocar la flauta i en passar a educació secundària vaig deixar de tocar-la. Aquesta situació no té sentit algun, l'objectiu ha de ser que l'infant gaudeixi amb la música i no que a la mínima la deixi de costat.

Analitzant el que realitzava de petita i el que he pogut observar en les pràctiques de música és que la situació es torna a repetir, fa 10 anys que vaig acabar la primària i actualment es segueix amb la mateixa metodologia. Alguns països com França, Estats Units, Anglaterra o Austràlia, han reflexionat sobre aquesta situació i com a conseqüència han canviat la metodologia i els currículums de música. Curiosament a Espanya ocorre tot els contrari, com hem pogut observar en les lleis analitzades en punts anteriors, la música va retrocedint i perdent lloc dins de l'ensenyament. La darrera llei, la LOMCE, dóna l'opció a les comunitats d'oferir o no la música a les seves escoles, la qual cosa la converteix en una assignatura desgraciadament sense cap tipus d'importància.

El primer problema que trobem és que els compositors són tractats com a persones úniques i extraordinàries que tenen un do per fer música. Aquesta és la primera idea que hem de canviar en la societat, tothom pot crear música sense necessitat de tenir una formació musical o tocar algun instrument. L'activitat en la que els infants havien de respondre a tres preguntes, ens mostra a la perfecció aquesta idea gràcies a que la contestació més repetida va ser que els músics o els cantats són els que composen. Quan el context canvia, el concepte de compositor també. En parlar de pintura o literatura, la composició pren un altre sentit, un sentit totalment diferent. Aquest fet es pot observar a l'escola, durant els primers anys els mestres animen als nins a realitzar petites composicions textuals o plàstiques perquè consideren que millor o pitjor ho pot fer tothom. En canvi amb la música no passa el mateix,

en cap moment es dóna l'oportunitat a l'infant de crear música lliurement, fet que col·loca barreres per al complet desenvolupament creatiu.

Un altre aspecte que s'hauria de modificar és el rol del mestre. Els alumnes estan acostumats, en tot moment, a tenir unes pautes i una forma determinada de realitzar les activitats. Aquest fet provoca una comoditat per part de l'alumne per la raó de que no s'ha d'esforçar en cercar diferents estratègies davant qualsevol problema que pugui sorgir. En la proposta desenvolupada en aquest treball, es pot observar de forma molt clara. Els diferents grups d'alumnes no tenien cap idea de que fer ni com començar ja que se'ls hi havia donat total llibertat. Però després de pensar uns minuts i fer brainstorming o pluja d'idees, varen sorgir moltes solucions que combinades van crear un bon resultat final. El mestre ha de ser un guia del procés, ajudant en tot moment però sense donar cap resposta.

Un punt a tenir en compte com a mestres és la diversitat que hi ha dins l'aula, els diferents caràcters del infants. L'objectiu musical en relació en aquest aspecte és que cada nen construeixi la seva pròpia personalitat musica basant-se en els seus gustos, aficions, experiències i coses que defineixin clarament com és. Com ja hem comentat anteriorment la música no deixa de ser un mitjà de comunicació i un llenguatge, per tant al crear una ruta compositiva pròpia fa que el missatge sigui més autèntic. La idea o els sentiments que es pretenen comunicar ha de tenir trets propis de la persona, en aquest cas dels nens, per tenir una major veracitat. A més aquesta personalitat pròpia musical és una oportunitat perfecta per conèixer al nen com a persona i no com a alumne.

Aquesta qüestió està totalment relacionada amb la creativitat, quan més llibertat té el nin en aquest tipus d'activitats més creatius són. Moltes vegades se'ls indica el tema en concret sobre el qual han de realitzar la composició i els resultats no són els esperats o són molt semblants. En música per despertar aquesta creativitat és molt important deixar als alumnes que experimentin tant amb la seva veu com amb els objectes sonors i els instruments per a que ells mateixos descobreixin les diferents possibilitats musicals.

Encara que la música s'hagi d'abordar des d'aquesta perspectiva, no significa que l'escriptura i la lectura musical o les qualitats del so s'oblidin completament. Els alumnes també han de tenir uns coneixements musicals bàsics per poder crear partitures i saber llegir-les, es comparable a un pintor, ha de tenir uns coneixement bàsics com per exemple com es

mesclen els colors o els diferents tipus de pintura. A més tots aquests coneixements els proporcionarà més eines a l'hora de composar, podran jugar amb els sons.

Analitzant els resultats de la proposta de forma general podem confirmar la idea inicial de que en les aules de música no es treballa la composició. Aquesta proposta s'ha realitzat en una escola, pel que es podria pensar que estem generalitzant però per experiència, gràcies a estar de pràctiques en tres escoles diferents i tenir familiars petits en distints centres, he pogut observar que en cap dels tres s'ha treballat la composició.

Totes aquestes conclusions fan que arribem a un mateix punt, el canvi. L'educació musical fa anys que necessita una transformació i un altre enfocament, però mentre que els que imposen les lleis vegin la música com una cosa secundària no podrem avançar.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Díaz, M.; Giráldez, A. (2007). *Aportaciones Teóricas Y Metodológicas a La Educación Musical: Una Selección de Autores Relevantes*.

Díaz, M.; Riaño, E. (2007). *Creatividad En Educación Musical*. Ed. Universidad de Cantabria.

García,P.; Estebaranz, A. (2005). *Innovación Y Creatividad En La Enseñanza Musical*. Barcelona : Octaedro.

García, C. (2008). *La Competencia Artística : Creatividad Y Apreciación Crítica*. Madrid .[Ministerio de Educación, Política Social y Deporte, Subdirección General de Información y Publicaciones.

Gardner, H. (1994). *Estructuras de La Mente: La Teoría de Las Inteligencias Múltiples*.

Gardner, H. (2001). La Inteligencia Reformulada : Las Inteligencias Múltiples En El Siglo XXI. Barcelona : Paidós.

Giráldez, A. (2005). "La Composición en el Aula de Música." *Revista Aula de Innovación Educativa*.

Giráldez, A. (2010). "La composición musical como construcción: herramientas para la creación y la difusión musical en Internet." *Revista Iberoamericana de educación* 52(2010): 109–25.

Glover, J.(2004). *Niños Compositores : 4 a 14 Años*. Barcelona : Graó.

Hernández,J.R.; Hernández,J.A.; Milán, M.A (2010). "Actividades Creativas En Educación Musical: La Composición Musical Grupal." *Revista de la Facultatd de Educación de Albacete*.

Nettl, B.; Russell.M (2004) . *En El Transcurso de La Interpretación*. Ediciones AKAL.

Serrano, M.T. (2004). "Creatividad: definiciones, antecedentes y aportaciones." *Revista Digital Univestaria*: 1–17.

Swanwick, K. (1991). *Música, Pensamiento Y Educación*.

Pascual, M. P. (2006). *Didáctica de la música en infantil*. Madrid: Prentice Hall.

9. DISPOSICIONS LEGALS

Decret 72/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears.

Decret 32/2014, de 18 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears.

10. ANNEXES

ANNEX 1. Respostes dels alumnes de 4t de primària

Preguntes

- **Què significa composar?**
- **Qui composa?**
- **Sobre que t'agradaria composar?**

Alumne 1

1. Diversió
2. Músics
3. Una cançó d'alegria

Alumne 2

1. Composar significa que tu has fet una cançó
2. El que composa és el músic que ha creat la cançó
3. A mi m'agradaria una cançó tranquil·la i alegre

Alumne 3

1. És com si una persona fes màgia
2. Mozart, Vivaldi, Malú, Alejandro Sanz i Laura Pausini
3. M'agradaria composar una cançó

Alumne 4

1. Composar significa fer una cançó amb les idees que tu has tiingut
2. Els que composen, naturalment les persones que toquen el piano o canten molt bé
3. A mi m'agradaria composar una poesia sobre la platja

Alumne 5

1. Fabricar o fer una cançó, poesies, etc
2. Els músics o les estrelles
3. M'agradaria composar una cançó o un conte

Alumne 6

1. És com si una persona fes màgia i música
2. Alejandro Sanz, Mozart, Vivaldi, Malú, Rosario, Vivaldi i Beethoven
3. M'agradaria composar cançons modernes

Alumne 7

1. Un rap
2. Una partitura
3. Una òpera

Alumne 8

1. Crear una cançó
2. Un autor o el músic que crea la cançó
3. M'agradaria composar una cançó d'animals i rosa.

Alumne 9

1. Crear una cançó
2. Una dóna
3. Una cançó de margalides

Alumne 10

1. Fer una cançó
2. Ho composa un cantant
3. Composar una melodia

Respostes dels alumnes de 5è de primària

Alumne 1

1. Crear una cançó
2. Un músic
3. Una cançó de Queen

Alumne 2

1. Escriure cançons
2. Un músic
3. Un rap d’amor per la meva al·lota

Alumne 3

1. Escriure una cançó
2. Un músic
3. L’himne del Real Madrid

Alumne 4

1. És tocar un instrument i fer música
2. Els músics
3. Una cançó

Alumne 5

1. Inventar cançons
2. Jo
3. Reggaeton

Alumne 6

1. Per exemple una cançó
2. Els músics
3. Tocar el contrabaix

Alumne 7

1. Composar és pensar per fer una cançó
2. Compositor
3. Composar un piano

Alumne 8

1. Quan vols fer una cançó
2. Un home o una dóna
3. Sobre una cançó

Alumne 9

1. Fer una cançó
2. El músic
3. Una cançó

Alumne 10

1. Composar és pensar per fer una cançó
2. Un compositor
3. Composar una guitarra

Alumne 11

1. Per exemple una cançó
2. Un músic
3. Un piano

Alumne 12

1. És crear
2. El músic
3. Un poema

Alumne 13

1. És fer una cançó
2. Un músic
3. Una cançó

Alumne 14

1. Quan una persona inventa una cançó
2. La persona que fa la cançó

3. Una cançó

Alumne 15

1. Composar és crear una melodia pot ser una lletra o un ritme
2. Composa un músic o un cantant
3. Una cançó de piano

Alumne 16

1. Fer una cosa per tu mateix
2. Els músics
3. Sobre un rap o reggaeton

Alumne 17

1. És fer una cançó
2. Els músics
3. Una cançó divertida

Alumne 18

1. Fer una cançó
2. Els músics
3. Composar una cançó

Alumne 19

1. Composar és inventar una cançó
2. Els músics
3. Una cançó

Alumne 20

1. Escriure una cançó
2. Un home
3. Rock

ANNEX 2. GRAELLA D'AVALUACIÓ

CURS: GRUP:

CRITERI	INDICADOR	POC	REGULAR	BASTANT	MOLT
Elements de la composició	La composició disposa de més d'un element: veu, lletra, instrument…				
Composició	Tots els elements de la composició es troben ben integrats				
Creativitat	La composició és original i el grup ha estat creatiu				
Actitud	El grup ha mostrat interès a l'hora de fer la creativitat				
Treball en grup	Tots els components del grup han participat en la composició				

Observacions: